

รายงานผลการเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ

จัดโดย

สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ณ ห้องประชุม 2015 อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา ชั้น 2

วันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2556

ผู้จัดทำรายงาน

รองศาสตราจารย์ณัฐพร

เห็นเจริญเลิศ

รองศาสตราจารย์ทัศนีย์วรรณ

ศรีประดิษฐ์

1. ผู้ร่วมรายงาน

ชื่อ ณัฐพร	นามสกุล เห็นเจริญเลิศ	ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์
ชื่อ ทศนีย์วรรณ	นามสกุล ศรีประดิษฐ์	ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์

เข้าร่วม สัมมนาทางวิชาการ เรื่อง นวัตกรรมการศึกษาทางไกลในยุค IT

สถานที่ ณ ห้องประชุม 2015 อาคารเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตั้งแต่ วันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2556 ถึงวันที่ 3 กันยายน พ.ศ. 2556

รวมระยะเวลา ครึ่งวัน (เช้า)

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาทางไกล
2. เพื่อการประยุกต์ใช้นวัตกรรมการศึกษาทางไกลได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับทางการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาทางไกล

3. สรุปเนื้อหาจากการสัมมนา

วิทยากร	1. ศาสตราจารย์ ดร.ชัยงค์ พรหมวงศ์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
	2. รองศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัตนวงศ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร

ดำเนินรายการโดย รองศาสตราจารย์สุรัชดา สุบรรณ ณ อยุธยา
สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

หัวข้อ 1. การจัดการศึกษาทางไกลในปัจจุบันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยงค์ พรหมวงศ์ เล่าว่า ตนเป็นนายกสมาคมเทคโนโลยีการศึกษาแห่งประเทศไทย¹ ซึ่งจัดตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 และจากประสบการณ์ของนักเทคโนโลยีการศึกษาที่ผ่านมา จึงขอเสนอความเห็นที่ทุกโรงเรียนควรมีครูที่เป็นนักเทคโนโลยีการศึกษอย่างน้อยโรงเรียนละ 1 คน เพราะครูทุกคนมีหน้าที่สอนวิชาที่ตนรับผิดชอบอยู่แล้ว จึงไม่มีเวลาพอที่จะมาดูแลเรื่องเทคโนโลยีการศึกษาให้กับโรงเรียนได้

และได้บรรยายเรื่อง “ธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์” ว่า มนุษย์ต้องการเรียนสิ่งที่ตนสนใจหรืออยากรู้ ด้วยวิธีการที่ตนถนัด ในเวลาที่ตนพอใจ ณ สถานที่ที่ตนสะดวก และมีแหล่งความรู้ที่หลากหลาย

นักศึกษา/ผู้เรียน มี 3 ประเภท ได้แก่

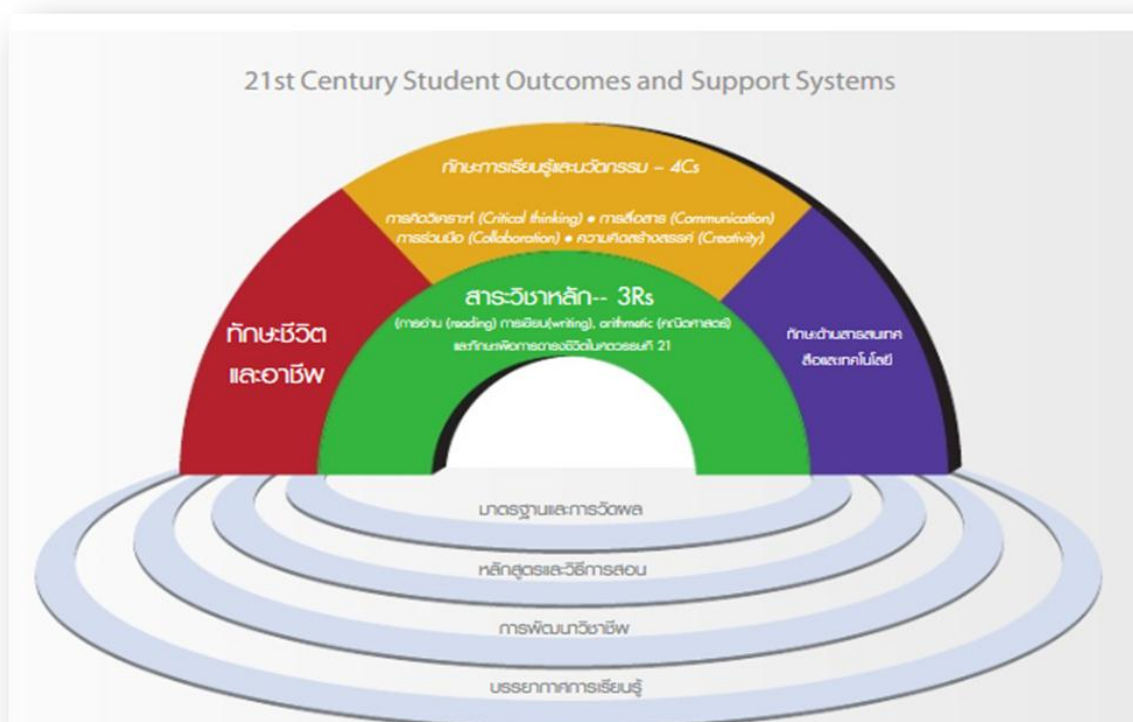
- 1) ผู้ที่ต้องการมีผู้กำกับควบคุม จึงเหมาะกับการเรียนในระบบปิด หรือทางไกล
- 2) ผู้ที่ต้องการมีผู้กำกับควบคุมบ้าง จึงเหมาะกับการเรียนในระบบปิด หรือทางไกล
- 3) ผู้ที่สามารถกำกับและควบคุมตนเองได้ จึงเหมาะกับการเรียนในระบบเปิด หรือทางไกล

¹ สมาคมเทคโนโลยีการศึกษาแห่งประเทศไทย (Association for Educational Technology of Thailand) สำนักงานใหญ่ ตั้งอยู่ที่อาคารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง ได้บรรยายว่า การศึกษาทางไกลเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 20 ซึ่งสนองตอบสังคมข่าวสารและสังคมการเรียนรู้ ทำให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิต และพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีคำที่เกี่ยวข้องกับ “การศึกษาทางไกล” ได้แก่ Correspondence study, distance education, distributed education, hybrid classes, open learning, online learning และ e-learning เทคโนโลยีที่ใช้ในการศึกษาทางไกล มีการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลาย โดยเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งมีการสื่อสารกัน 2 แบบ คือ แบบประสานเวลา และแบบไม่ประสานเวลา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัตินวงศ์ ได้บรรยายว่า ปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการก้ม เพราะคนส่วนใหญ่มักก้มหน้าเล่น iPhone หรือ iPad กันเป็นส่วนใหญ่

ทักษะแห่งอนาคตใหม่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นดังนี้

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม - 4Cs ได้แก่

- 1) การคิดวิเคราะห์ (critical thinking)
- 2) การสื่อสาร (communication)
- 3) การร่วมมือ (collaboration)
- 4) ความคิดสร้างสรรค์ (creativity)

วิธีการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นอกจากจะเปลี่ยนเวลาเปิดและปิดภาคเรียนแล้ว ยังจะเปลี่ยนคาบเวลาเรียนด้วย จากเดิมที่ 1 คาบ ใช้เวลาเรียน 50 นาที และเป็นคาบเรียนละ 20 นาที เพราะปัจจุบันเด็กสมัยใหม่มีสมาธิสั้นลง และต้องปรับสื่อการสอนให้เหมาะกับคนแต่ละวัยด้วย

หัวข้อ 2. นวัตกรรมการศึกษาทางไกลในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวว่า นวัตกรรมกับเทคโนโลยี เปรียบเทียบได้กับ หน่อไม้กับ ลำไย ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่าอะไรเกิดขึ้นก่อน แต่มีส่วนสนับสนุนซึ่งกันและกัน

และกล่าวว่า พระพุทธเจ้าไม่ได้ประสูติที่อินเดีย เพราะไม่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก แต่ในพระไตรปิฎก พบแต่คำว่า สยามเทวธิดา ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว ซึ่งนับว่าเป็นการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง

การศึกษาทางไกล คือ การศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกัน แต่มีระบบการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่ช่วยให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองมากที่สุด โดยศึกษาเล่าเรียนจากสื่อประสมที่ประกอบด้วยสื่อหลักและสื่อเสริม โดยพึ่งพาความช่วยเหลือจากอาจารย์น้อยที่สุด

รูปแบบของการศึกษาทางไกล แบ่งออกเป็น

- การศึกษาสมทบ (external study)
- การศึกษาภาคพิเศษ (extension study)
- การศึกษาระบบคู่ขนาน (extra mural program/on-off campus study)
- การศึกษาแบบตลาดวิชา (academic market place/open admissions study)
- การศึกษาแบบเปิด (open education)
- การเรียนรู้แบบเปิด (open learning study)
- การศึกษาไร้พรมแดน (borderless education)

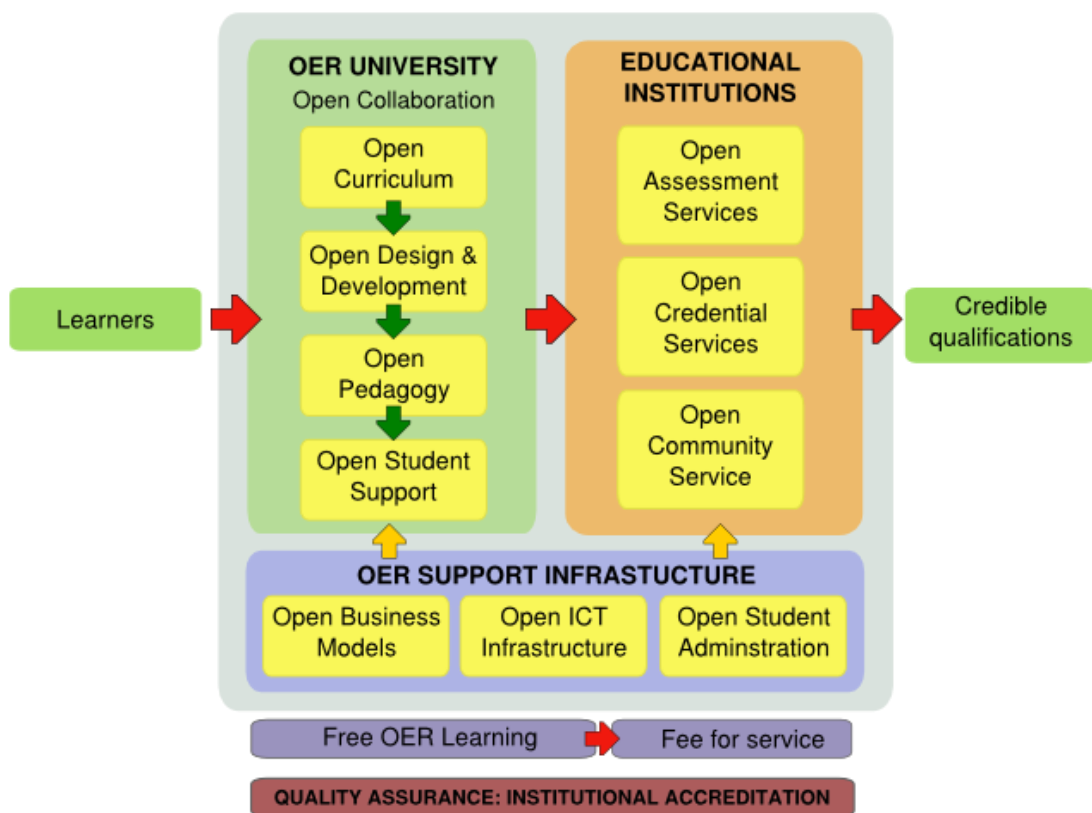
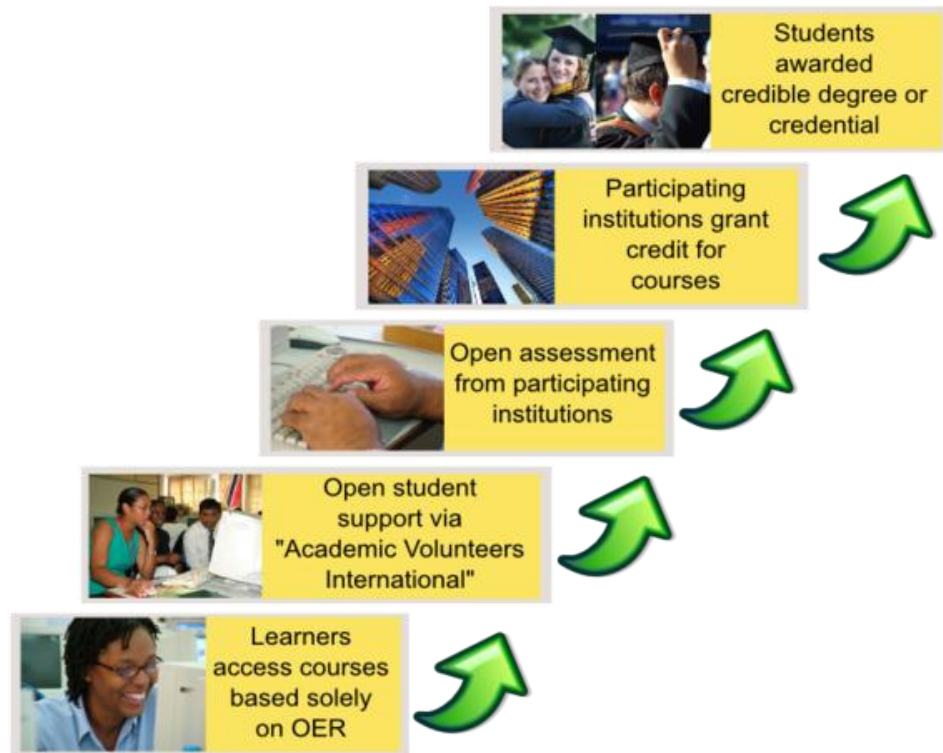
รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถชัย ณ ตะกั่วทุ่ง ได้บรรยายถึง แหล่งทรัพยากรแบบเปิด (Open Educational Resources; OER) หมายถึง ข้อมูล เนื้อหา หรือข้อเท็จจริง ที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล ที่แสดงต่อนักวิชาการ นักเรียน นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างอิสระและเปิดเผย เพื่อที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอน การเรียนรู้ การวิจัย หรือศึกษาต่อ โดยเนื้อหาหรือข้อมูลไม่จำกัด

องค์ประกอบของ OER ประกอบด้วย

1) เนื้อหาบทเรียน (content) เป็น OER ในรูปแบบ open courseware โดยการรวบรวมสื่อการเรียนรู้ หลากหลายให้ผู้เรียนได้นำไปศึกษา

2) เครื่องมือในการเรียนการสอน (tools) เป็น OER ในรูปแบบเครื่องมือช่วยผลิตสื่อการสอน ซึ่งปัจจุบัน มีทั้งแบบฟรีทั้งหมดและแบบ freemium

3) แหล่งรวมทรัพยากรหรือแหล่งช่วยค้นหาทรัพยากร (capacity) เป็น OER ในรูปแบบแหล่งรวมสื่อ ทรัพยากรความรู้ทั้งหลายในโลก เปรียบเสมือนกับห้องสมุดขนาดใหญ่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์ ได้บรรยายถึง สมาคมเครือข่ายไทยเพื่อการศึกษาวิจัย (Thailand Research Education Network Association) หรือ ThaiRen เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจดังนี้

1. ศึกษาวิจัยและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเครือข่าย เทคโนโลยีสารสนเทศ และงานประยุกต์ที่เกี่ยวข้อง
2. สนับสนุนและเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทาง นโยบาย ด้านเทคโนโลยีเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และงานประยุกต์ที่เกี่ยวข้อง ให้แก่องค์กรของรัฐและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง
3. สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีเครือข่าย เทคโนโลยีสารสนเทศ และงานประยุกต์ที่เกี่ยวข้อง
4. สนับสนุนและผลักดันการใช้เทคโนโลยีเครือข่าย เทคโนโลยีสารสนเทศ และงานประยุกต์ที่เกี่ยวข้อง ให้แก่องค์กรของรัฐ ภาคเอกชน ตลอดจนผู้ใช้งานทั่วไป
5. แสวงหาความร่วมมือและติดต่อประสานงานกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
6. แสวงหาความร่วมมือกับต่างประเทศทางด้านเครือข่ายและอินเทอร์เน็ต

หัวข้อ 3. การเตรียมความพร้อมของสถาบันการศึกษาเพื่อรองรับวัตกรรมการศึกษาทางไกล

ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้บรรยายเกี่ยวกับ ภาพอนาคตการศึกษาไทยสู่การศึกษาภาควันตภาพ (ubiquitous education) เป็นระบบการศึกษาแห่งอนาคตที่จะสลายภาพการศึกษาทางไกลแบบเผชิญหน้าในห้องเรียน และการศึกษาทางไกลที่เรียนเองที่บ้านหรือที่ทำงาน ซึ่งการศึกษาที่แท้จริงต้องไม่มีทางไกลทางไกล แต่เป็นการศึกษาของคร่อม ผสมผสานและบูรณาการ นั่นคือ ผู้เรียนได้รับความรู้ทุกแห่งหนและทุกเวลา

การศึกษาภาควันตภาพมีบทบาทในการพัฒนาศูนย์ความรู้ จัดการศูนย์ความรู้และประสบการณ์ และพัฒนาความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ทุกที่และทุกเวลา

ภาควันตภาพจะเกิดขึ้นไม่ได้หากขาดการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการขับเคลื่อน ซึ่งมีบทบาทในการสร้างภาควันตภาพทางการศึกษา 6 ประการ ดังนี้

- 1) เป็นศูนย์การเรียนรู้ (learning center) สำหรับนักเรียน นักศึกษา โดยบรรจุบทเรียนในรูปแบบตำราอิเล็กทรอนิกส์ วิดีทัศน์ (video) เอกสารในรูปแบบ PDF และภาพชุดในรูปแบบต่างๆ
- 2) เป็นแหล่งเชื่อมต่อกับศูนย์ความรู้ออนไลน์ (online knowledge center) ต่างๆ เช่น Google, Youtube
- 3) เป็นเวทีการสื่อสารปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายสื่อสังคม เช่น Facebook, Skype, Line, Whatsapp
- 4) เป็นห้องปฏิบัติการเสมือนจริง (virtual laboratory) สำหรับการทดลองทางวิทยาศาสตร์ และวิทยาการต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในบทเรียน
- 5) เป็นแหล่งทำโครงการนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สำหรับวิชาศิลปะต่างๆ
- 6) เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูลการวิจัยสำหรับการศึกษาหาความรู้ประกอบการค้นคว้าวิจัย

4. เอกสารประกอบการบรรยายตามแนบ